

Krista Kuttila

SELVITYS HUOLINTA-ALAN YRITYSTEN TULLAUSTOIMINNASTA

Opinnäytetyö
Liiketoiminnan logistiikka

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Krista Kuttila	Tradenomi (AMK)	Joulukuu 2017
Opinnäytetyön nimi		37 sivua 2 liitesivua
Selvitys huolinta-alan yritysten tullaustoiminnasta		
Toimeksiantaja		
Ei toimeksiantajaa		
Ohjaaja		
Suvi Johansson		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön aiheena oli selvittää suomalaisten huolinta-alan yritysten tullaustoimintaa. Työllä oli kaksi tarkoitusta. Ensimmäisenä tarkoituksena oli selvittää mitä tullimenettelyjä huolinta-alan yrityksissä hoidetaan ja toisena miten päivittäisiä tullaustoimintoja yrityksissä hoidetaan. Opinnäytetyö tehtiin ilman toimeksiantajaa, sillä kyseessä oli selvitys, johon oli tarkoitus ottaa mukaan enemmän kuin yksi alan yritys.</p> <p>Työn selvitys suoritettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Selvitykseen osallistui viisi huolinta-alan yritystä. Selvitys suoritettiin siten, että kahta yritystä haastateltiin sekä kolmelle yritykselle lähetettiin kyselylomake. Työn teoriaosuus koostuu kahdesta pääluvusta, jotka ovat huolinta sekä tullaustoiminta. Sisällöltään teoria käsittelee huolitsijan tehtäviä sekä huolintaliikettä. Sen lisäksi kerrotaan tarkemmin sisäkaupasta ja ulkokaupasta sekä tullimenettelyistä ja tull ilmoittamisesta.</p> <p>Opinnäytetyö saavutti tavoitteensa. Selvityksessä saatiin esille yritysten käyttämät tullimenettelyt, jotka eivät tietenkään olleet samat kaikissa yrityksissä. Käytetyimmät tullimenettelyt yrityksissä olivat vienti, luovutus vapaaseen liikkeeseen (tuonti) sekä passitukset. Muita tullimenettelyjä olivat väliaikainen vienti, jälleen vienti, väliaikainen tuonti, sisäinen jalostus sekä ulkoinen jalostus. Selvityksestä löytyi kaksi selvää tapaa miten yritykset hoitavat päivittäisiä tullaustoimintojaan. Toinen tavoista oli tullin Internet-sivut ja toinen ohjelmiston/ohjelmistojen käyttö. Ohjelmistoissa hoidettiin selvästi enemmän tull ilmoituksia, mutta tullin Internet-sivuja käytettiin myös esimerkiksi tullimenettelyihin, joita ei määrällisesti ollut paljon.</p> <p>Yrityksissä tehtyjen tullimenettelyjen määrä oli yhteydessä yrityksen kokoon. Mitä vähemmän yrityksessä oli henkilöstöä sitä vähemmän eri tullimenettelyjä yrityksessä hoidettiin. Ne tullimenettelyt joita yrityksessä käsitellään määrällisesti paljon, on kannattavaa suorittaa ohjelmistossa. Toisaalta ne menettelyt, joiden osuus on määrällisesti vähäinen, voidaan helposti suorittaa tullin omilla Internet-sivuilla. Jokainen yrityksistä kuitenkin käytti ohjelmistoa, mikä kertoo siitä, että sijoittaminen ohjelmistoon on kannattavaa. Aloittelevien yritysten on mahdollista hyödyntää työtä, kun he ovat miettimässä sitä, kuinka hoitaa oma tullaustoiminta.</p>		
Asiasanat		
huolinta, tull ilmoitus, tullimenettely		

Author (authors)	Degree	Time
Krista Kuttila	Bachelor of Business Administration	December 2017
Thesis title Survey of customs clearance operations in forwarding companies		37 pages 2 pages of appendices
Commissioned by No commissioner		
Supervisor Suvi Johansson		
<p>Abstract</p> <p>The topic of this thesis was customs clearance operations in Finnish forwarding companies. The thesis had two purposes, firstly to find out what customs proceedings the companies take care of and secondly how daily custom clearance duties were handled. The thesis was a survey and therefore more than one company from this field was included instead of just one commissioner company.</p> <p>This research was qualitative in nature. There were five companies taking part in this study. Two of them were interviewed and three answered a questionnaire. Forwarding and customs clearance were the two main topics in the theoretical part. First the duties of forwarders as well as forwarding company were discussed. After that European internal and external trade, customs proceedings and customs declaration were presented to the reader.</p> <p>This thesis reached its goals. The customs proceedings of the companies were discovered in this research and it was found out they were not the same in all of them. The most used customs proceedings were export, import and customs transit. Other customs proceedings were temporary export, re-export, temporary import, internal processing and external processing. There were two different ways how companies handled their daily customs clearance operations. The first way was customs website and the second was using software. More customs declarations were made by using software. However customs websites were used when the quantity of the customs proceedings was low.</p> <p>The company's size affected the amount of customs proceedings made. The less personnel the companies had the less different customs proceedings they made. It is useful to use software for a particular customs proceedings when the quantity of them is high. On the other hand customs websites are good for the less used customs proceedings. Every company in this research used software, which indicates it is worth investing in it.</p>		
<p>Keywords</p> <p>Forwarding, customs declaration, customs proceedings.</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1	Aiheen rajaus ja tutkimusongelma	8
2.2	Tutkimusmenetelmän esittely sekä aineiston hankinta	8
3	HUOLINTA	9
3.1	Huolintaliike	10
3.2	Huolitsijan tehtävät sekä velvollisuudet	11
4	TULLAUSTOIMINTA	12
4.1	Sisäkauppa.....	12
4.2	Ulkokauppa.....	13
4.3	Tullaukseen liittyvät lyhenteet.....	14
4.4	Tullimenettelyt.....	16
4.4.1	Luovutus vapaaseen liikkeeseen (tuonti).....	17
4.4.2	Passitus	18
4.4.3	Vienti.....	19
4.4.4	Muita tullimenettelyjä	19
4.5	Tulli-ilmoitusten tekeminen	20
4.5.1	Tulli-ilmoituksiin liittyvät ulkomaakaupan asiakirjat	20
4.5.2	Sähköisen ilmoittamisen asiointitavat	22
4.5.3	Ohjelmistot.....	23
5	TUTKIMUSTULOKSET	24
5.1	Tutkimustulosten esittely	25
5.1.1	Yritys X	25
5.1.2	Yritys Y	26
5.1.3	Yritys Z.....	26
5.1.4	Yritys V	27
5.1.5	Yritys W	27

5.2	Tutkimustulosten analysointi.....	28
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7	POHDINTAA.....	33
	LÄHTEET.....	35

LIITE

Liite 1. Tutkimuksen kyselylomake

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää suomalaisten huolinta-alan yritysten tullauskäytänteitä. Opinnäytetyön päämääränä on luoda kokonaiskuva erilaisista tullauskäytänteistä ja siitä, kuinka yritykset niitä päivittäin hoitavat. Opinnäytetyö toteutetaan ilman toimeksiantajaa, sillä kyseessä on selvitys, johon osallistuu useampi kuin yksi huolinta-alan yritys.

Opinnäytetyö sai alkunsa huhtikuussa 2017 opinnäytetyöstartissa. Siellä oli tarkoitus suunnitella oman alan sekä oman mielenkiinnon mukaan mahdollisia opinnäytetyön aihealueita. Näitä suurempia aihealueita alettiin pilkkoa pienryhmissä yhä pienempiin osiin, joista muovautui tarkempia aiheita. Pienryhmän jäsenet esittivät aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joiden avulla aiheita alettiin muovaamaan hyväksi. Aihe sai alkunsa tehtävän ansiosta sekä tietysti omasta mielenkiinnosta huolintaa sekä tullausta kohtaan. Opinnäytetyön varsinainen kirjoittaminen kuitenkin alkoi vasta syyskuussa.

Tullaus on jokapäiväinen asia maailmankaupassa ja se muuttuu koko ajan. Tullaus on arkipäivää kansainvälisille yrityksille, ja monet niistä ovatkin ulkoistaneet tullauksensa huolintaliikkeille. Tulli on erittäin tärkeä laitos Suomen valtiolle. Pelkästään se yksin toi valtiolle veroja 10,8 miljardia euroa vuonna 2016. Suurin valmistevero syntyi nestemäisistä polttoaineista, joka oli 3,13 miljardia euroa. (Tulli kantoi valtiolle 10,8 miljardia euroa veroja vuonna 2016 2017.)

Myös erittäin ajankohtainen asia brexit vaikuttaa suuresti suomalaisiin yrityksiin ja heidän tullauskäytänteisiinsä. Iso-Britannian kanssa käydyssä kaupassa ennen käytössä olleet Intrastat-ilmoitukset vaihtuvat nyt tulli-ilmoituksiin. Tämän myötä suomalaisille yrityksille aiheutuu lisää kustannuksia miljoonien eurojen edestä. (Brexitistä kymmenien miljoonien lisäkulut suomalaisille yrityksille 2017.) Brexitiä ei kuitenkaan opinnäytetyössä käsitellä, mutta se auttaa ymmärtämään tullauksen ajankohtaisuutta.

Aiempaa aivan samanlaista tutkimusta aiheesta ei löydy. Aiheeseen viittaavia töitä sen sijaan on tehty paljon. Esimerkiksi huolintaliikkeille on tehty erilaisia oppaita, kuten tuontioppaita sekä sähköisen vientitullauksen selvityksiä juuri

huolintaliikkeen näkökulmasta. Koska täysin samanlaista työtä ei ole tehty, tutkimustulokset tuovat mahdollisesti uutta näkökulmaa aihepiiriin. Huolinta-alan sekä tullauksiin liittyviä artikkeleja sen sijaan löytyy paljon.

Koska opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä selvitys juuri huolinta-alan tullauskäytänteistä, ovat huolinta sekä tullaus siis oleellisia osia teoriassa. Huolinta otsikon alla määritellään itse termi huolinta, huolintaliike sekä vielä huolittajan tehtävät ja velvollisuudet. Työn toinen pääotsikko tullaustoiminta, käsittelee sen sijaan sisä- sekä ulkokauppaa, tullaukseen liittyviä lyhenteitä, tullimennettelyjä sekä miten tulli-ilmoituksia tehdään ja mitä asiakirjoja niihin liittyy.

Teoreettisen viitekehyksen jälkeen opinnäytetyössä siirrytään tutkimusosuuteen. Tässä osuudessa pureudutaan tarkemmin tutkimukseen, esitetään tutkimustulokset sekä analysoidaan tutkimustuloksia. Tutkimuksessa pyritään esittämään tulokset lukijalle mahdollisimman laajasti, joten tulokset käydään ensin yrityskohtaisesti läpi, jonka jälkeen niitä tarkastellaan yhteisesti. Opinnäytetyön lopussa esitellään vielä omassa kappaleessa johtopäätökset johon sisältyy omaa pohdintaa. Johtopäätöksissä on tarkoitus tuoda esille se, toteutuivatko työn tavoitteet, minkälaisia päätelmiä tuloksista voi tehdä sekä onko työ luotettava. Pohdinta osuudessa sen sijaan käydään läpi työn aikataulua ja toteutuiko se, tärkeimpiä huomioita koko tutkimuksesta sekä jatkotutkimusideoita.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa alustetaan opinnäytetyön lähtökohtia. Kappaleessa esitellään, mikä tutkimusmenetelmä on kyseessä ja millaisia pääpiirteitä tutkimusmenetelmä sisältää. Osiossa esitetään myös opinnäytetyön tutkimusongelmat, jotka tässä työssä on muotoiltu tutkimuskysymyksiin muotoon. Opinnäytetyön aihe rajataan, jotta työ ei lähde paisumaan ja jotta se ei menetä päätarkoitustaan. Tässä osiossa kerrotaan myös aineiston hankinnasta, millä keinoin se tapahtuu, missä se tapahtuu ja miksi se tapahtuu juuri sillä tavalla.

2.1 Aiheen rajaus ja tutkimusongelma

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää huolinta-alan yritysten tullaustoimintoja. Aihe on rajattu käsittelemään vain huolintayritysten tullaustoimia. Työstä on jätetty ulkopuolelle kansainväliset vienti- ja tuontiyritykset, joilla on oma osasto tullauksen hoitoon. Työssä ei myöskään mainita yrityksiä, jotka ovat ulkoistaneet tullauksensa huolintaliikkeille. Työssä keskitytään pääsääntöisesti kolmeen tullimenettelyyn, jotka ovat: vienti, passitus sekä luovutus vapaaseen liikkeeseen (tuonti). Aiheen ulkopuolelle on jätetty myös eri kuljetusmuodot sekä niihin liittyvät mahdolliset yksityiskohdat. Työ pitää siis sisällään vain huolintayritykset, tullimenettelyt sekä heidän tapansa hoitaa jokapäiväisiä yleisiä tullaustoimintojaan.

Työn tutkimustehtävänä on haastattelujen sekä kyselyn avulla kartoittaa vaihtoehtoja, joilla huolintaliikkeet suorittavat päivittäisiä tullauksiaan. Tutkimusongelman selvittämiseen käytetään apuna kahta tutkimuskysymystä, joihin opinnäytetyön tutkimuksen tuloksissa pyritään vastaamaan. Tämän työn kaksi tutkimuskysymystä ovat:

- Mitä tullimenettelyjä (vientä, tuontia, passitusta) yrityksissä tehdään?
- Millä eri tavoilla huolintayritykset suorittavat päivittäisiä tullaustoimintojaan?

Tutkimuksessa vertaillaan tuloksia tutkimuskysymyksiin sekä tutkimukseen, vastaako esimerkiksi tutkimus tutkimuskysymyksiä ja mitä tuloksista voi päätellä.

2.2 Tutkimusmenetelmän esittely sekä aineiston hankinta

Tässä opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivisen tutkimuksen teossa tutkimusongelma ja –kysymykset muokkautuvat lopullisiksi vasta työtä tehdessä. Tutkimusaihe on kuitenkin hyvä rajata, mutta myös antaa sille vapaus mukautua. Ensin tutkimusongelma rajataan, aineisto hankitaan, aineisto käydään läpi ja analysoidaan sekä viimeisenä esitellään tutkimuksesta johtopäätöksiä. Niitä on myös tarkoitus vertailla työn alussa esitettyyn tutkimusongelmaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä valikoitui aiheeseen juuri sen vuoksi, että työn tutkimusongelmalla olisi mahdollisuus muokkautua

työn edetessä. Tutkimukseen osallistuvien yrityksen määrä (5) vaikutti myös tämän tutkimusmenetelmän valitsemiseen. Koska tutkimukseen osallistuu vain viisi huolinta-alan yritystä, tutkimus ei esimerkiksi voi olla kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus.

Aineisto kerätään kahdella eri tavalla: haastattelulla sekä kyselylomakkeella. Haastattelut suoritetaan huolintayrityksissä paikan päällä. Haastatteluun on laadittu valmiiksi keskustelua johdattelevia kysymyksiä, joita esitetään jokaisessa haastateltavassa yrityksessä. Kysymyksiä on laadittu etukäteen, jotta jokaisesta yrityksestä saataisiin vertailukelpoisia tietoja. Jokainen haastattelu etenee kuitenkin omalla painollaan. Jokainen haastattelu nauhoitetaan ja litteroidaan.

Yritykset, joita ei paikan päälle pääse haastattelemaan, vastaavat kyselylomakkeeseen, jossa on samanlaisia kysymyksiä kuin haastattelussa. Kyselylomakkeen avulla pyritään saamaan vastauksia kysymyksiin, joihin haastatelluilakin saadaan, ne eivät kuitenkaan aina ole yhtä monipuolisia kuin haastattelut. Kyselylomakkeet lähetetään yrityksille sähköpostitse. Kyselylomake laaditaan teoria osuutta tehdessä, jolloin kysymykset muokkautuvat ja elävät työn edetessä. Tutkimuksen yrityksiä sekä kyselylomakkeen aiheita tarkastellaan lähemmin kappaleessa 5: tutkimustulokset.

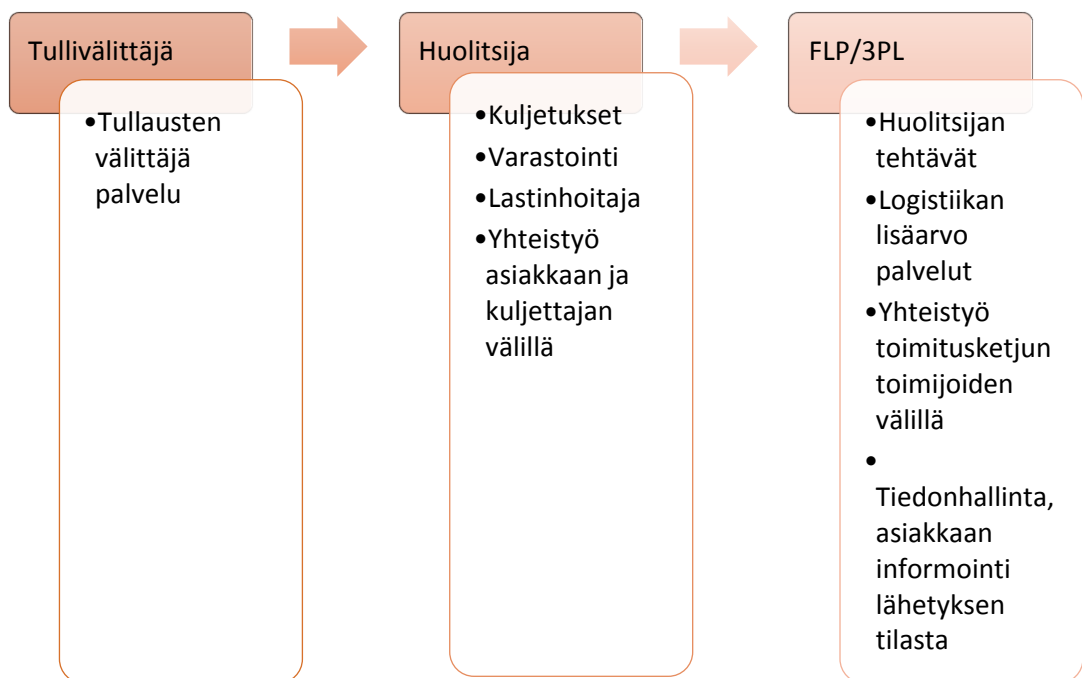
3 HUOLINTA

Kansainvälinen huolintajärjestö FIATA (*Fédération Internationale des Associations de Transitaires et Assimilés*) määrittää huolinnan ja logistiikka palvelun seuraavasti: Palvelu, joka liittyy jollain tavalla tavarankuljettamiseen, lujittamiseen, varastointiin, pakkaamiseen, käsittelyyn tai jakamiseen, apu- ja neuvontapalveluiden tarjoamiseen, mukaan lukien tull- ja veroasiat, tavarankuljetuksen ilmoittaminen virallisiin tarkoituksiin, tavaroiden vakuutuksen hankkimiseen, maksujen keräämiseen sekä tavaroihin liittyvien asiakirjojen hankkimiseen. Huolintaan sisältyy myös logistiikkapalveluja, joissa on nykyaikaista tieto- ja viestintätekniikkaa yhdistettynä tavarankäsittelyyn, kuljetukseen sekä varastointiin, pääasiassa tietoa koko toimitusketjun hallinnasta. (FIATA s.a.)

Huolinta on määritelty myös siten, että jokin yritys tai henkilö on erikoistunut järjestämään varastoinnin ja kuljetuksen rahdin myyjän puolesta. Huolinta kattaa yleensä täyden valikoiman logistisia palveluita kuten sisämaan kuljetusten seurannan, vienti- sekä laivausasiakirjojen valmistelun, varastoinnin, rahtitilan varaamisen, rahtikuluista neuvottelemisen, tavarán lujittamisen sekä rahdin vakuutuksien ja vakuutusvaatimusten hankkiminen. (Rau 2014.)

3.1 Huolintaliike

Huolintaliikkeet ovat tärkeä osa kansainvälistä kaupankäyntiä. Kauppiaan on enää mahdotonta olla perillä esimerkiksi eri kuljetusmääräyksistä, verotuksista ja tullaus toiminnoista. Tätä varten ovat huolintaliikkeet. Kauppias voi palkata huolintaliikkeen hoitamaan esimerkiksi kuljetukset, tullaukset, tarvittavat asiakirjat ja varastoinnit puolestaan. Huolintaliikkeiden toimintaa ohjaavat PSYM, Pohjoismaisen speditööriliiton yleiset määräykset. Nämä määräykset pitävät sisällään yleisiä sääntöjä ja määräyksiä huolitsijan tehtävistä, vastuun, maksujen ja kulujen kannosta sekä erimielisyyksien selvittämisestä. Uusin PSYM-versio on PSYM-2015. (Suomen Huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 22.)

Kuva 1. Huolinnan muuttuminen (Baluch s.a)

Huolintaliike ei aina ole ollut niin yksiselitteinen. Huolintaliike ja sen rooli ovat muokkautuneet ajan saatossa. Kuvasta 1 nähdään huolintaliikkeen tärkeimpiä

muutoksia. Ennen huolitsijaa oli tullivälittäjä, jonka mikä tahansa yritys pystyi palkkaamaan hoitamaan tullaukseen vaadittavia asiakirjoja. Toisin sanoen huolintaliikkeet saivat alkunsa tullaustoiminnasta. Kun yritykset ja niiden liikenne kasvoivat, syntyivät huolitsijat. Huolitsijan tehtäviin lukeutuivat kuljetukset, varastointi, lastinhoito sekä asiakkaan ja kuljettajan välinen yhteistyö. Huolitsijan tehtävät ovat laajentuneet, ja niistä on alettu käyttää nimitystä FPL (*Freight Logistics Provider*) sekä 3PL (*3rd Party Logistics*). Heille kuuluu huolitsijan tehtävien lisäksi lisäarvopalveluiden tarjoaminen, laajempi yhteistyö koko toimitusketjun toimijoiden välillä mukaan lukien sidosryhmiä, sekä tietoverkosto jonka avulla tiedonhallinta ja asiakasinformointi kulkeutuvat. (Baluch s.a.)

3.2 Huolitsijan tehtävät sekä velvollisuudet

Huolitsijan tehtävät ja velvollisuudet ovat esitelty Pohjoismaisen speditööriliiton yleisissä määräyksissä ja ohjeissa (PSYM 2015). Kolmeen päätehtävään kuuluvat tuotteen kuljetus, tuotteen varastointi sekä muut näihin liittyvät tehtävät. Tällaisiin tehtäviin kuuluvat tuotteen tullaus, opastus julkisoikeudellisten asiakirjojen täytössä, tuotteen vakuutukset, merkinnät sekä käsittelyt, avustaa vienti- ja tuontiasiakirjojen hankinnassa sekä laatimisessa, perimistoimenpiteet sekä yleinen ohjeistus kuljetus- ja jakeluasioissa. Huolitsijaa ei välttämättä tarvitse aina palkata hoitamaan asioita, vaan heidät voi palkata myös konsultoimaan ja neuvomaan. (Karhunen & Hokkanen 2007, 195.)

Erinäisten tehtävien lisäksi huolitsijalla on myös omat velvollisuutensa. Velvollisuuksiin kuuluvat toimimisvelvollisuus sekä toimintaohjeiden noudattamisvelvollisuus ja lojaliteettivelvollisuus, johon liittyy muun muassa edustajien, rahdinkuljettajien kartoittaminen ja valitseminen, toimintaohjeiden välittäminen osapuolille sekä varmistaminen toimeksiantajan edun hyväksi. (Suomen huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 22.)

Huolitsijan tarkastusvelvollisuus sen sijaan pitää sisällään esimerkiksi tuotteen kunnon, lukumäärän sekä asiakirjojen tarkistuksen. Viimeisenä huolitsija on tilitysvelvollinen. Työn suoritettua huolitsijalla on velvollisuus kertoa toimeksiantajalle työnkulusta sekä omista toimistaan. (Melin 2011, 235.)

4 TULLAUSTOIMINTA

Tullaus-käsite ei ole yksiselitteinen. Käsite muokkautuu ajan myötä, kun kauppaa ja rajoituksia vapautetaan. Nykypäivänä tullaukseen sisältyy tarvittavien vienti- ja tuonti asiakirjojen valmistelu, hyväksyminen ja toimittaminen, tullitarkastukset, asiakkaista vastaaminen tullitarkastusten aikana, verotus, tullimaksut, tavaroiden luovuttaminen tulliselvityksestä asiakkaalle asiakirjojen kanssa. (Rau 2013.)

4.1 Sisäkauppa

Sisäkaupalla tarkoitetaan EU:n jäsenmaiden välistä kauppaa, yhteisömaiden välistä kaupankäyntiä. Jäsenvaltioiden välillä ei ole tuonti- eikä vientitullia. Määriä koskevat rajoitukset ovat kielletty, poikkeuksia lukuun ottamatta. Jos sisäkaupan kummatkin osapuolet kuuluvat alv-rekisteriin, myynti on arvonnolisäverotonta. Veromaksu mukautuu ostajalle hänen maansa alv-kannasta. (Melin 2011, 248–250.)

Yhteisötavara-nimike on sellaisilla tavaroilla, jotka kulkevat EU:n tullialueen sisällä maasta toiseen, poikkeuksena ne tavarat, jotka on erikseen vahvistettu yhteisötavaraan kuulumattomiksi. Jos tavarahan yhteisöasema joudutaan todistamaan, on siihen erillinen asiakirja: T2L-asiakirja. (Suomen Huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 64.) Asiakirjan voi esittää esimerkiksi kauppalaskulla tai rahtikirjalla. Tavarahan yhteisöaseman varmistaa lähtevän yhteisömaan tulliviranomainen. EU:n sisäkaupassa ei tarvita alkuperätodistuksia. (Melin 2011, 249.)

Intrastat-tilastointi

Sisäkaupan tilastointia ylläpitää järjestelmä Intrastat. Sekä vienti että tuonti kuuluvat Intrastat-tilastointiin. EU:n asetukset määräävät jokaista jäsenmaata suorittamaan tilastoinnin. Tiedonantovelvollisia ovat sellaiset jäsenmaiden yritykset, jotka kuuluvat arvonnolisjärjestelmään. Poikkeuksena tiedonantovelvollisuudessa ovat sellaiset maahantuojat, jotka tuovat pienimmän määrän tavaraa. Tällaiset ”pienmaahantuojat” ovat sellaisia, joiden vuosituonti jää alle 100 000 euron. (Melin 2011, 94, 108.)

Tilastointi voidaan hoitaa kolmella eri tavalla: koneellisella tietojen välittämistavalla, paperisella lomakkeella tai verkkolomakkeella. Lomakkeet tulee toimittaa tulliviranomaiselle. Paperinen lomake tulee jättää intrast-palvelupisteeseen. Tuonnin sisäkaupan tilastointi-ilmoituksesta tulee löytyä seuraavat asiat: CN-nimike eli tavaranimike, tavarán arvo sekä paljous, kaupan luonne, tuonnin lähetys- ja alkuperämaa sekä kuljetusmuoto. Viennin tilastointi-ilmoituksessa tulee olla samat tiedot, kuin tuonnin tilastointi-ilmoituksessa, mutta vienti-ilmoitukseen lisätään vielä viennin määräämaa. (Melin 2011, 96, 108–109.)

4.2 Ulkokauppa

Ulkokaupalla tarkoitetaan kaupankäyntiä EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, kaupankäyntiä kolmansien maiden kanssa. Kaupankäynnissä kolmansien maiden kanssa käytetään yhteistä kauppapolitiikkaa sekä tullitariffeja. Ulkokauppaan sisältyy erilaisia käytänteitä kuten esimerkiksi tullimaksut, tuonnin valvonta, tuotteiden määrien rajoitukset, tullivapautukset sekä viennin valvonta. (Suomen Huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 120.)

Ulkokaupassa on tärkeää muistaa, että kolmansista maista tulevalle tavaralla tulisi olla alkuperäselvitys maahan tuotaessa. Jos alkuperäselvitys todetaan vääräksi, tulee siitä maksaa täysi jälkitullaus. (Melin 2011, 110.) EU:lla on myös erityissopimuksia kaupankäynnistä kehitysmaiden kanssa. Tällaiset erityissopimusten tarkoituksena on helpottaa kehitysmaiden kaupankäyntiä. Kehitysmaiden etuudet ovat maa- sekä tuotekohtaisia. (Suomen Huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 120.)

Kun kolmannesta maasta tuodaan tavaraa EU:n alueelle, on siitä tehtävä tulliselvitys. Tulliselvitys muotoja ovat esimerkiksi tavarán asettaminen tullimenettelyyn, jälleenvienti EU:n tullialueelle, luovuttaminen valtiolle, siirto vapaalueelle tai vapaavarastoon tai hävittäminen tullivalvonnassa. Jo pelkästään tavarán asettaminen tullimenettelyyn tarkoittaa eri käytänteitä, jotka ovat passitus, sisäinen sekä ulkoinen jalostus, tullivarastointi, luovutus vapaaseen liikkeeseen, väliaikainen maahantuonti sekä tullivalvonnassa tapahtuva valmistus. (Melin 2011, 256.)

4.3 Tullaukseen liittyvät lyhenteet

Tullialaan liittyy erilaisia lyhenteitä. Lyhenteitä käytetään esimerkiksi virallisissa asiakirjoissa, sopimuksissa ja tullinsivuilla. Alan lyhenteiden tunteminen helpottaa ja nopeuttaa tullauksien tekijää. Seuraavaksi avataan käytetyimpiä aiheeseen liittyviä termejä joita ovat AREX, ICS (*Import Control System*), ITU (*Integroitu tulliselvitysjärjestelmä*), SAD (*Single Administrative Document*), Katso-tunniste, MRN (*Movement Reference Number*), NCTS (*New Computerised Transit System*), ELEX (*Electronic Export System*) sekä tullitariffit.

AREX ja ICS

AREX on tullin hanke, tietojärjestelmä. Tietojärjestelmä hoitaa ilmoitukset, jotka koskevat tavarahan saapumista ja poistumista tullialueella. AREXilla on yhteydet myös tullin toisiin järjestelmiin kuten passitusjärjestelmään. (Tullialan lyhenteitä s.a.) AREXista voidaan käyttää myös nimeä turvatietoilmoituspalvelu. Järjestelmässä hoidetaan myös ilmoitus sellaisesta tavarasta, joka väliaikaisvarastoinnin jälkeen uudelleen lastataan kolmansiin maihin. Lyhyesti AREX on saapuvan ja poistuvan tavarahan turvatietoilmoittamista. (Turvatieto palvelu (AREX)-etusivu s.a.)

ICS on järjestelmä, joka valvoo saapuvaa tavaraa. Järjestelmän kautta annetaan ilmoitus, kun tavara saapuu alueelle. (Tullialan lyhenteitä s.a.) ICS-järjestelmä suorittaa tiedonvälitystä kansallisten tullihallintojen sekä heidän liikenteenharjoittajien välillä. Järjestelmä käsittelee myös kansainvälisiä poikkeamia, turvallisuusriskien kartoitusta sekä jäsenvaltioiden välistä tulosten vaihtoa. (Gov 2012.)

ITU-tullaus ja SAD

ITU-lyhenne tulee käsitteestä Integroitu tulliselvitysjärjestelmästä (Karhunen & Hokkanen 2007, 230). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaikki menettely- ja toimintatavat kuuluvat sähköiseen luovutus- ja tullauspiiriin (Suomen huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 242). Järjestelmä kokoaa yhteen kaikki tulliselvitykseen tarvittavat asiakirjat, sovellukset ja liitteet. (Tullialan lyhenteitä s.a.)

SAD-lomake on yhtenäisasiakirja, jota käytetään tuontitullauksessa tulli-ilmoituksena. Tätä ilmoitusmuotoa käytetään yleisimmin silloin, kun tavaraa tuodaan kolmansista maista Suomeen. (Suomen huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 162.) SAD-ilmoitusta käytetään vain poikkeustapauksissa passituksessa ja viennissä. (Tullialan lyhenteitä s.a.)

Katso-tunniste ja MRN

Katso-tunniste on ilmainen käyttäjätunnus, joita yritykset voivat käyttää eri sivustoja käyttäessä esimerkiksi tullin sekä veroviraston-sivuilla. Kun yritys on kirjautunut Katso-tunnisteen käyttäjäksi, voi yritys helposti tehdä Katso-tunnuksillaan verkkoon, se voi helposti käyttää hyödyksi jo aiemmin täyttämäänsä lomakkeita uusien tekoon. (Tullialan lyhenteitä s.a.)

MRN tarkoittaa eri ilmoituksiin annettua viitenumeroa (Suomalais-Venäläinen kauppakamari 2010, 8). Tulli antaa viitenumeron sen jälkeen, kun se on hyväksynyt tulli-ilmoituksen. Viitenumero myönnetään vienti- sekä passitusilmoituksille. MRN-viitenumeron avulla lähetystä on helppo jäljittää ja sen kulua seurata. (Tullialan lyhenteitä s.a.)

NCTS ja ELEX

NCTS on järjestelmä, jossa voi kätevästi hoitaa passituksia (passitusjärjestelmä). Järjestelmässä tulli-ilmoitus voidaan antaa kahdella eritavalla: EDI-sanomalla, joka toimii sähköisesti tai sitten paperisella SAD-lomakkeella, joka kuitenkin tehdään vain poikkeustapauksissa. (Tullialan lyhenteitä s.a.)

ELEXillä tarkoitetaan Suomen tullilaitoksen vienti-ilmoitusjärjestelmää. Järjestelmässä vienti-ilmoitukset hoidetaan sähköisesti. (Suomalais-venäläinen kauppakamari 2010, 8) ELEX-järjestelmässä voidaan hoitaa myös Saapuminen poistumispaikalle-ilmoitukset. ELEXiä voi käyttää niin tunnistaunut kuin tunnistautumaton ilmoittaja. (Valitse sopiva asiointitapa s.a.)

Tullitariffit

Jokaisella tavaralla on oma tullinimike eli tullitariffi. Tullitariffi kertoo tuotavan/vietävän tavararan rajoitukset, tuontikiellot sekä tavarasta kannettavan tullin määrän (Tavararan tullinimike s.a). Kaikki jäsenmaat omaavat samat tullitariffit. TARIC on kyselyohjelma, josta tullitariffit löytyvät ja johon niitä päivitetään. (Suomen Huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 127.) Tullinimike.fi on palvelu, josta ulkomaankaupan parissa työskentelevä, voi helposti löytää tullinimikkeitä ja niihin liittyvää tietoa. Palvelu on tarkoitettu viennin ja tuonnin asiantuntijoille ja se on maksullinen. Palvelusta löytyy myös tavarahakemisto, jonka avulla palvelun käyttäjä löytää oikean päänimikkeen. (Tullinimike s.a.)

Sekä sisäkaupan tilastoinnissa, että ulkokaupan vienti-ilmoituksessa tarvitaan CN-nimikkeistöä. CN eli Combined Nomenclature on Euroopassa toimivan yhteisön käyttämä yhdistetty nimikkeistö. Nimikkeistöt ovat 8-numeroisia. (CN-nimikkeistöt s.a.) CN-nimikkeistö on luokittelustandardi, jota käytetään pääsääntöisesti suomen ulkomaankaupan tilastoinnissa (Nimikkeistöt ja luokitukset s.a). Tariffikiintiö tarkoittaa alennettua tullia tai tullittomuutta, joka on myönnetty tavararan tiettyyn tuontimäärään tietyksi ajaksi. Kun tavararan tariffikiintiö on täytynyt, saa tavaraa edelleen tuoda, mutta siitä on maksettava tullimaksut. On WTO:n tariffikiintiöitä, EU:n omia tariffikiintiöitä sekä autonomisia tariffikiintiöitä. (Tariffikiintiöt s.a.)

4.4 Tullimenettelyt

Tullimenettelyt ovat tavararan tullauksessa käytettäviä käsittely- ja toimitustapoja. Tullimenettelyjä on erilaista, kuten EU:n menettelyt ja kansalliset menettelyt. EU:n menettelyihin kuuluu esimerkiksi tavarana luovutus sekä tullivaras-toinnissa olevan tavararan luovutus vapaaseen liikkeeseen ja kulutukseen. Kansallisiin menettelyihin sen sijaan kuuluvat esimerkiksi kuljetusvälineet, kontit ja kuormalavat. Jokaisella menettelyllä on oma koodinsa, esimerkiksi kontin koodi on D02 ja yllä mainitun tavararan luovutuksen koodi on 4000. (Tullimenettelyt Tuonti-ilmoituspalvelussa s.a.)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään ja käsitellään tarkemmin käytetympiä tullimenettelyjä. Näitä ovat luovutus vapaaseen liikkeeseen, vienti ja passitukset. Työssä tuodaan lyhyesti esille myös muita yrityksissä käytettäviä tullimenettelyjä. Opinnäytetyössä tarkasteltujen tullimenettelyiden lisäksi on myös har-

vemmin käytettyjä menettelyitä. Niitä ei kuitenkaan työssä ole mainittu, niiden käytön vähäisyyden vuoksi.

4.4.1 Luovutus vapaaseen liikkeeseen (tuonti)

Luovutuksella vapaaseen liikkeeseen tarkoitetaan tuontia. Tässä työssä käytetään termiä tuonti, luovutus vapaaseen liikkeeseen sijasta. Tuonti-ilmoituksen voi hoitaa kolmella eri tavalla: SAD-lomakkeella, Tuonti-ilmoituspalvelussa sekä sanomailoituksena esimerkiksi EDI-sanomalla. (Tuonti s.a). Ennen tulli-ilmoituksen tekoa selvillä tulee olla tullinimike, tuontikiellot ja -rajoitukset sekä tuontiluvat ja -lisenssit. (Melin 2011, 107)

Tuontiin liittyy erilaisia asiakirjoja kuten intrastat-ilmoitus, tullausarvoilmoitus, kauppalasku, alkuperäselvitykset ja -todistukset, tuontilisenssit sekä tarkkailuasiakirjat. Intrastat-ilmoitus on tilastointi ilmoitus, joka tehdään tavaraa tuottaessa toisesta EU:n jäsenmaasta. Tullausarvoilmoituksessa täytetään kaksiosainen D.V.1-lomake, josta löytyy esimerkiksi tullausarvo sekä tullausarvolaskelma, joka lasketaan nimikekohtaisesti. Poikkeuksena, jolloin tullausarvoilmoitus ei tarvita, on kun tavaran arvo on alle 10 000 euroa tai kun siitä ei kanneta tullia sekä sähköisessä tullauksessa. (Melin 2011, 107–109)

Tuotavan tavaran myyjä laatii kauppalaskun ja sen jäljennös liitetään tuonti-ilmoitukseen. Kauppalaskun yhteyteen voidaan tarvittaessa laittaa mukaan liitteitä kuten esimerkiksi pakkauslista. (Melin 2011, 110.) Kun alueelle tuodaan sellaista tavaraa, jossa on tuontikiintiö, on tavaralla oltava tuontilisenssi. Tällaiseen tavararyhmään kuuluvat esimerkiksi tekstiilit. Jokaiselle tekstiilituoteryhmälle on asetettu maksimäärä, jota ei saa ylittää jäsenmaan hakiessa lupaa. Tullista haetaan ja hyväksytään tuontilisenssit, jotka ovat maksuttomia. Tuontilisenssi kattaa koko EU:n tullialueen. (Melin 2011, 111–112.)

Tarkkailuasiakirjaa tarvitaan vain joissakin tuote- ja tavararyhmissä. Tarkkailuasiakirjaa vaativaan ryhmään kuuluvat tiettyjen rauta- ja terästuotteiden luovutus vapaaseen liikkeeseen, uhanalaisten kasvien ja eläinten kansainvälisen kaupan. Myös sellaiset tavarat, jotka toimitetaan asevarusteluun tai sotateollisuuteen kuuluvat tarkkailuasiakirjaa vaativan ryhmään. (Melin 2011, 113.)

4.4.2 Passitus

Passitus on tullikäytänne, jonka tarkoituksena on helpottaa kansainvälistä kauppaa sekä tavarankuljetuksia. Tuote toimitetaan tullin valvonnassa aina lähtötullista sen määrätulliin. Passituksen vaatimuksena on, että toimitettavasta tavarasta annetaan vakuus, jonka tulisi kattaa esimerkiksi tullimaksut sekä verot. On myös poikkeamia, joissa vakuutta ei ole välttämätöntä antaa, esimerkiksi silloin, kun tavaraa toimitetaan ilmaitse tai putkijohdoissa. (Melin 2011, 263.)

Passituksessa käytetään myös koodeja, jotka vastaavat erilaisia passituksia. Tällaisia koodeja ovat T1-passitus, T2-passitus sekä T2F-passitus. T1-passitus on tarkoitettu passitukseen, jossa EU:n ulkopuolelta tuodaan tuotteita, joita ei ole tullattu. T1-passitusta käytetään myös, EU:n sisällä siirrettäviin ei tullattuihin tuotteisiin. (Passitus s.a.) T2-passitus tarkoittaa EU:n sisällä tehtävää passitusta, yhteisötavaran kuljetusta EU:sta yhteiseen passitusmaahan. T2F-passitusta sen sijaan käytetään, kun yhteisötavaraa kuljetetaan EU:n tullialueelle, mutta ei siihen kuuluvalla veroalueella esimerkiksi Ahvenanmaalle. (Passitus s.a.)

Passituslajeihin kuuluvat vielä TIR-carnet-passitukset sekä ATA-carnet-passitukset (Melin 2011, 263–264). TIR-carnet'ta hyödynnetään silloin, kun yhteisötavaraa tai tullaamatonta tavaraa halutaan kuljettaa toiseen TIR-sopimus maahan (sijaitsee EU:n ulkopuolella). Menettelyä voidaan siis käyttää vain maissa, jotka ovat liittyneet TIR-sopimukseen. Vain hyväksynnän/luvan saanut kuljetusliike voi TIR-carnet'ta käyttää. Suomessa luvan myöntää Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry. TIR-carnet'n tehtävänä on turvata tavarantoimitus keskeytyksettä määränpäähän tullinvalvonnassa. (Passitus s.a.)

ATA-carnet-asiakirjaa tarvitaan silloin, kun ei-kaupallista tavaraa tuodaan väliaikaisesti sellaisiin maihin, jotka ovat liittyneet tullinyleissopimukseen. Väliaikaisella tavarantuonnilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi näyttelyihin tai messuille tuotavaa tavaraa. ATA-carnet sopimusta Suomesta voi hakea Keskuskaupakamarilta. ATA-carnet'ta voidaan hyödyntää myös passitusasiakirjana, jos

tavara tuodaan sellaisen maan kautta, jossa sitä ei maahantuoda väliaikaisesti. (Passitus s.a.)

4.4.3 Vienti

Kun tavaraa viedään EU:n ulkopuolella, on siitä tehtävä vienti-ilmoitus (Melin 2011, 93). Vientiä varten on luotava pakkauslista, kauppalasku sekä alkuperätodistus, jos se on tarpeen (Suomen huolintaliikkeiden liitto ry 2005, 253).

Vienti-ilmoituksesta vastuussa on itse viejä, joka voi valtuuttaa esimerkiksi huolitsijan hoitamaan ilmoituksen puolestaan (Melin 2011, Ulkomaankaupan menettelyt, 93). Jokainen ilmoitus tulee tehdä sähköisenä: Internet-ilmoituksena tai sanomana (Suomalais-Venäläinen kauppakamari 2010, 9). EU:n sisäisessä viennissä puolestaan ei vienti-ilmoitusta tarvitse, mutta Intra-stat-ilmoitus tulee antaa, jos viennin arvo on vuodessa korkea (Melin 2011, 93).

Suomessa vienti-ilmoitus tehdään Suomen tullin sähköiseen järjestelmään. Vienti-ilmoitus tulee tehdä ennen kuin tavara lähtee kotimaasta. Tulli vastaa vienti-ilmoitukseen joko hyväksyvällä tai hylkäävällä sanomalla. Lähetysten vientisaatekirjaan merkataan MRN-numero eli seurantanumero, jolla lähetystä voidaan helposti seurata sähköisesti. Kun tullilmoitus tehdään vientiin, tulee siinä olla erilaisia tarvittavia tietoja. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi lähetysmaan sekä määrämaan koodit, MRN-numero, tavaran bruttopaino sekä nettopaino, ilmoitustyyppi sekä tavaran tilastoarvot. (Melin 2011, 93–94.)

4.4.4 Muita tullimenettelyjä

Muita tullimenettelyjä ovat esimerkiksi tullivarastoinnissa olevan kauppatavaran luovutus vapaaseen liikkeeseen ja kulutukseen sekä sisäinen ja ulkoinen jalostus (Tullimenettelyt Tuonti-ilmoituspalvelussa s.a). Tullivarastoinnissa tarvitaan jälleenvienti-ilmoitus, jos tavara jälleenviedään kolmansiiin maihin. Tullivarastot luokitellaan yksityisiin sekä yleisiin tullivarastoihin. Varastoiden välisessä siirtelyssä ei erillistä lupaa tarvita. (Asiakastiedote 2016.)

Sisäisellä jalostuksella tarkoitetaan sellaista tavaraa, joka tuodaan kolmansista maista EU:n alueelle, tavaroiden päämääränä on tulla valmistukseen, kor-

jaukseen, entisöintiin tai muunlaiseen käsittelyyn (Sisäinen jalostus s.a). Ulkoinen jalostus tarkoittaa sen sijaan sisäisen jalostuksen vastakohtaa. Menettely on muuten samankaltainen, mutta tavaraa viedäänkin EU:n alueelta kolmansiin maihin. Ulkoiseen jalostukseen on haettava EU:lta lupaa (Ulkoinen jalostus s.a).

4.5 Tulli-ilmoitusten tekeminen

Tulli-ilmoittamisella tarkoitetaan sitä, kun tullimenettelyssä tarvittavia asiakirjoja toimitetaan tullin hyväksyttäväksi. Ennen kuin tavara toimitetaan, on sekä lähtö- että määrämaan tullien saatava tarvittavia asiakirjoja rahtiin liittyen, jotta se voidaan toimittaa määränpäähensä. Tarvittavat asiakirjat määräytyvät tullimenettelyn sekä lähtö- että määrämaan mukaan. Tulli-ilmoittamisen tueksi ja tekoon tarvitaan myös erilaisia asiakirjoja.

Tullimenettelyiden lisäksi on hyvä tietää myös vaihtoehdot, joilla tullimenettelyjä voidaan hoitaa. Tässä osiossa tarkastellaan lähemmin mitä asiakirjoja ulkomaankaupan tulli-ilmoittamisessa tarvitaan, millaisia tapoja on tulli-ilmoittamisen hoitamisessa sekä vielä lyhyesti millaisia ohjelmistoja tulli-ilmoittamisen hoitamiseen on.

4.5.1 Tulli-ilmoitukseen liittyvät ulkomaankaupan asiakirjat

Tulli-ilmoittamiseen liittyy monenlaisia eri asiakirjoja. Tarvittavien asiakirjojen käyttö määräytyy kaupan luonteen ja kaupankäyntimaiden mukaan. On myös joitakin asiakirjoja, joita tarvitaan aina ulkomaankauppaa käydessä. Seuraavaksi käsitellään käytetyimpiä asiakirjoja, joita ovat kauppalasku, proformalasku, pakkausluettelo sekä alkuperäselvitykset/todistukset.

Kauppalasku

Kauppalasku on ulkomaankaupan yksi perusasiakirjoista, jonka perusteella myös muita asiakirjoja täytetään. Kauppalaskun tekee myyjä, jonka velvollisuutena on toimittaa se ostajalle. Kauppalasku ei pelkästään tuo ostajalle selvitystä kaupan maksusta, vaan myös tärkeää tietoa tullille, tavarankuljettajalle, huolintaliikkeelle ja pankille. Kauppalasku tulee laatia ostajamaan hyväk-

symällä kauppakielellä. Kauppalaskusta tulee löytyä seuraavia asioita: myyjän sekä ostajan tiedot (nimi, osoite, yhteystiedot), toimitustiedot (aika, kuljetusehdot), maksuehdot, pakkauksen tiedot (määrä, bruttopaino, laji, tilavuus, merkit), hinnat ja alennukset sekä laskun ja tilauksen tiedot (numerot ja päiväykset). (Melin 2011, 89–91, 110.)

Proformalasku

Proformalaskua käytetään kauppalaskun tilalla, silloin kun tavaran vastaanottajalta ei veloiteta maksua. Proformalasku tulee täyttää kauppalaskun täyttämisohjelmien mukaisesti. Laskusta täytyy tulla ilmi kuitenkin tavaran nimellisarvo sekä syy tavaran maksuttomuuteen, tällainen syy voi olla esimerkiksi tavaran tuonti näyttelyä varten. (Postnord s.a.)

Pakkausluettelo

Pakkausluettelo on tavarahan liitettävä asiakirja. Se helpottaa tullaustoimintaa ja sen myötä kauppatavaran fyysinen tarkastaminen nopeutuu (Suomalaisvenäläinen kauppakamari 2010, 34). Pakkausluettelo täytetään hyvin samantapaisesti kuin kauppa- ja proformalaskutkin, mutta siihen ei lisätä hintatietoja. Pakkausluettelosta tulliviranomainen näkee siis helposti tarkastaessa esimerkiksi tavaran mitat (pituus, korkeus, leveys), tilavuuden ja bruttopainon, jolloin tietoja ei erikseen tarvitse hakea esimerkiksi kauppalaskusta. (Melin 2011, 91–93.)

Alkuperäselvitykset/todistukset

Kolmansista maista tuotavista tavaroista voidaan vaatia alkuperätodistusta tai –selvitystä. Alkuperätodistusta voidaan vaatia esimerkiksi silloin, jos kyseessä on sellainen tavara, jonka tullaus on alhaisempi kuin yleinen tulli tai tulli on nollatulli. (Melin 2011, 110.) Pelkkä yleinen alkuperätodistus ei riitä preferenssikohteluun (alennettuun tulliin). Suomessa alkuperätodistusta voi hakea sähköisesti tai paperisella lomakkeella kauppakamarilta. (Keskuskauppakamari s.a.)

4.5.2 Sähköisen ilmoittamisen asiointitavat

Nykyään tullin ilmoitukset tulee suorittaa sähköisesti. Sähköisiä asiointitapoja on kaksi, jotka ovat sanomapohjainen ilmoittaminen sekä Internet-pohjainen ilmoittaminen. Yrityksen tulee miettiä sopiva vaihtoehto juuri heille, olivat he sitten tuonti- tai vientiyritys tai huolintaliike. Valintaa voi vaikuttaa esimerkiksi viennin ja tuonnin määrä. (Suomalais-venäläinen kauppakamari 2010, 9.) Seuraavaksi avataan Sanomapohjainen ilmoittaminen, Internet-ilmoittaminen sekä vertaillaan asiointitapoja.

Sanomapohjainen ilmoittaminen

Sanomapohjainen asiointi on mahdollista toteuttaa joko suorana sanoma-asiointina tai operaattoriyrityksen välityksellä. Operaattoriyrityksen tulee olla tullin hyväksymä. Yrityksen on myös mahdollista käyttää näitä kahta myös samanaikaisesti. Suorassa sanoma-asiointissa yritys voi omasta tietojärjestelmästä lähettää tullin ilmoituksia (sanomia) suoraan tullin järjestelmään, kun taas operaattoriyrityksen välityksellä sanoma kulkeutuu operaattoriyrityksen kautta tullin järjestelmään. Kaikki sanomailmoitukset tulee olla tullin hyväksymiä. (Sanomapohjainen asiointi tullissa 2016, 6, 14.)

Internet-pohjainen ilmoittaminen

Internet-pohjaisessa ilmoittamisessa yritys tai henkilöasiakas hoitaa tullin ilmoitusten teon suoraan tullin sivuilla. Tullin ilmoituksen tullin sivuilla voi tehdä tunnistautumaton asioija, tunnistautunut asioija, yritysasioija tai asiamies. Tunnistautumaton asioija tekee tyhjään lomakkeeseen tullin ilmoituksensa, minkä jälkeen hän hakee jostain Suomen tullin toimintapaikasta luovutus päätöksen. Sen sijaan tunnistautunut asioija voi tulostaa luovutus päätöksen suoraan palvelusta. Yrityskäyttäjät sekä asiamiehet eli huolintaliike kirjautuvat palveluun omilla Katso-tunnisteellaan, heidän ei tarvitse aina aloittaa tyhjältä lomakkeelta, vaan he voivat käyttää apunaan jo käyttämiään lomakkeita. (Suomalais-venäläinen kauppakamari 2010, 10–11.)

Sähköisten asiointitapojen vertailu

Taulukossa 1 vertaillaan sähköisiä asiointitapoja. Vertailua on hyvä tarkastella, kun yritys on valitsemassa juuri heille sopivaa ilmoitus/asiointi tapaa. Kuten taulukosta 1 voi huomata, että sanoma ilmoittaminen soveltuu hyvin yrityksille, joilla ulkomaankaupan käynti on suurta. Internet-ilmoittaminen sen sijaan sopii sellaisille asiakkaille, jotka tekevät esimerkiksi kertaluontoisia tulli-ilmoituksia tai yrityksiä joiden ulkokaupankäynti ei ole niin suurta, että olisi tarpeellista investoida tietojärjestelmään. Molemmista asiointitavoista löytyy niin hyvät kuin huonot puolensa.

Taulukko 1. Sähköisten asiointitapojen vertailu (Suomalais-Venäläinen kauppakamari 2010, 11)

+/-	Sanoma-ilmoittaminen	+/-	Internet-ilmoittaminen
+	Tunnistaa automaattisesti asioidijan	+	Ei tarvitse investoida tietojärjestelmiin
+	Muiden yrityksen tietojärjestelmien tietojen käyttö	+	Ilmoituksen antaminen mahdollista miltä Internet-laitteelta tahansa
+	Sujuva ja nopea ilmoitusten käsittely	+	Ei tarvitse lupia, tietojärjestelmiä tai testauksia
+	Tullin myöntämä lupa sähköiseen tiedonsiirtoon sekä arkistointiin	-	Tietojen syöttö käsin/tunnistautumaton käyttäjä aloittaa aina tyhjältä lomakkeelta
+	Aiempia ilmoituksia uusien ilmoitusten pohjana, lähtöpäikälle ei tarvitse tullikäyntiä	-	Tunnistautumaton käyttäjällä ei mahdollisuutta sähköiseen arkistointiin
-	Investointi, käyttömaksut, päivitykset	-	Tunnistautumaton käyttäjä noutaa vastaus viestin tullin toimipisteeltä

Yrityksen sisällä ei myöskään välttämättä suoriteta kaikkia ilmoituksia samalla asiointitavalla. On myös sellaisia yrityksiä, jotka voivat esimerkiksi hoitaa tuonnin sanomapohjaisena ilmoituksena, mutta viennin Internet-pohjaisena ilmoituksena, sillä heidän tuontinsa määrä voi olla suurta ja viennin määrä, joko pientä tai satunnaista.

4.5.3 Ohjelmistot

Tullauksen voi hoitaa sähköisesti eri tavoilla. Tullauksen voi hoitaa tullin sivuilla, tullaus on voitu integroida suoraan yrityksen toiminnanohjausjärjestelmään tai sitten yritys voi käyttää erillistä tullausohjelmistoa. Tullaus ohjelmistot tarjoavat suoraa sanoma-asiointia. Kaikki ohjelmat eivät kuitenkaan hoida esimerkiksi sekä vientiä että tuontia, vaan jotkut ohjelmistot voivat olla pelkäs-

tään viennille tai tuonnille (Tullausohjelmistoja sanoma-asiointiin tarjoavat ohjelmistotalot s.a). Sekä tullin, että tieken (2014) sivuilta löytyy lista tullausohjelmistoista, joita on monenlaisia. Tällaisia ohjelmistoja ovat esimerkiksi Aktiv Data Oy, OWS Finland Oy, Samex Solutions Oy, CGI Suomi Oy sekä JASsoft Oy.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä selvitys eri huolinta yritysten tullauskäytänteistä sekä heidän rutiineistaan. Tutkimukseen osallistui viisi erikokoista huolinta-alan yritystä Satakunnasta sekä Kymenlaakson alueelta. Koska opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa, tutkimustuloksia esitetään vain opinnäytetöiden julkisessa arkistossa Theseuksessa. Tulokset työssä esitetään siten, että osallistuvien huolinta yritysten nimiä ei paljasteta ja niistä käytetään nimityksiä yritykset X, Y, Z, V sekä W.

Haastattelut sekä lomakekyselyt suoritettiin marraskuun aikana. Haastatteluihin osallistui kaksi yritystä: X ja Y. Kyselylomakkeisiin vastasi kolme yritystä: Z, V ja W. Kyselylomakkeet yrityksille lähetettiin sähköpostitse. Yritykset opinnäytetyöhön löytyivät huolintayritysten listasta. Yhteydenotto yrityksiin aloitettiin syyskuun lopussa, joten aikaa oli reilusti yli kuukauden, saada tutkimukseen tarvittavat yritykset. Sähköpostitse yhteyttä otettiin lukuisiin huolintayrityksiin, mutta vain viisi yritystä lähti mukaan tutkimukseen. Haastatteluissa ja kyselylomakkeessa pyrittiin selvittämään muun muassa millaisia tullimenettelyjä yrityksessä hoidetaan, hoitaako yritys intrasta-tilastointia sekä miten yritykset tekemiään tullimenettelyjä hoitavat, onko heillä jokin ohjelmisto vai käytävätkö he tullin sivuja. Kyselylomake löytyy liitteestä 1.

Työssä käsiteltävät tutkimuskysymykset ovat:

- Mitä tullimenettelyjä (vientä, tuonti, passitus) yrityksissä tehdään?
- Millä eri tavoilla huolintayritykset suorittavat päivittäisiä tullaustoimintojaan?

Tutkimuskysymyksiin pyritään vastamaan tutkimustulosten analysointi osuudessa.

5.1 Tutkimustulosten esittely

Seuraavaksi tutkimustulokset esitellään ensin lyhyesti yritys kerrallaan, jokaisen yrityksen vastaukset avataan erikseen. Vaikka yritysten vastaukset avataan erikseen, ei silti yritysten nimiä mainita. Tämän jälkeen yritysten vastauksia vertaillaan toisiinsa, tarkastellaan yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia, miten eri yritykset ovat kokeneet esimerkiksi saman käytänteen. Tutkimustulosten esittelyn jälkeen tulee tulosten analysointi, jonka jälkeen johtopäätökset on esitelty omassa kappaleessaan.

5.1.1 Yritys X

Yritys X:n haastatteluun vastasi kaksi työntekijää. Toinen heistä oli vientiosastolta ja toinen tuontiosastolta. Yrityksessä on yhteensä kuusi henkilöä, kolme hoitaa huolintaa ja tullauksia, sitten on toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja sekä yksi talouspuolen henkilö. Näistä kolmesta huolinta henkilöstä kaksi hoitaa vientiä ja yksi tuontia, johtuen tuonnin vähäisemmästä määrästä. Yrityksen asiakkaita on niin kotimaasta kuin ulkomailta. Yrityksellä on omat vakioasiakkaansa, mutta hoitavat myös satunnaisia ja yksittäisiä asiakkaita. Yritys operoi ympäri maailmaa, eli se hoitaa niin sisäkauppaa kuin ulkokauppaa. Yritys hoitaa sekä tuonti- että vienti-ilmoituksia ja muita tullaukseen liittyviä dokumentteja kuten esimerkiksi TIR-carnet sekä T2L-todistuksia. Yritys ei hoida intrastat-tilastointia.

Yrityksellä on oma ohjelma vienti-ilmoituksille, mutta tuonti-ilmoitukset tehdään tullin Internet-sivuilla. Viennin ohjelma on Trans elex. Itse kirjanpitoa, laskutusta ja seurantaa varten yrityksellä on vielä oma huolintaohjelma TransIT. Tietoja ei pysty siirtelemään ohjelma toiseen. Tullin sivut sopivat yrityksen tuonti-ilmoitusten tekoon hyvin, sillä tuontia on sen verran vähän, että omaan ohjelmistoon sijoittaminen olisi yrityksen mielestä turhaa. Suuria kulma kiviä ei heille ole tullut vastaan tullin sivuilla. Ennen kuin yritys liittyi tullin suorasano- ma asiakkaaksi, heillä oli liikenteen välittämiseen sanomaoperaattori. Sano- maoperaattorin kanssa työskentely takkuili ja tuotti paljon ongelmia.

5.1.2 Yritys Y

Haastatteluun vastasi yrityksen kaksi huolitsijaa. Henkilöstön määrä yrityksessä on kuusi, kaksi huolitsijaa, it-henkilö, varastotyönjohto, laskutus sekä toimitusjohtaja. Yrityksen asiakaskuntaan kuuluvat vain vakioasiakkaat, satunnaisia tilauksia yritys ei oikeastaan ota vastaan. Vakioasiakkaat ovat sekä kotimaisia että ulkomaisia. Yritys hoitaa niin sisäkauppaa kuin ulkokauppaakin. Tullimenettelyistä yritys hoitaa vientiä, jälleenvientiä, tuontia, T1-passituksia sekä IMA:a.

Yrityksellä on käytössä monta eri ohjelmaa, IMA:lle on oma ohjelma, kirjanpidolle oma sekä passituksille vielä omansa. Viennit, jälleenviennit sekä tuonnit yritys hoitaa tullin Internet-sivuilla. Yritys on hankkimassa yhden yhtenäisen ohjelman, jossa kaikki tullaukset tapahtuisivat. Yritys ei ole tyytyväinen tullin sivuihin ja he kokevat tarpeelliseksi omaan ohjelmaan sijoittamisen.

5.1.3 Yritys Z

Kyselylomakkeeseen vastasi yrityksen huolinta- sekä terminaalipalveluiden osastopäällikkö. Yrityksessä on henkilöstöä noin 190 henkilöä ja työtehtävät jakautuvat toimisto- ja terminaalihenkilökuntaa sekä asiantuntijoihin ja johtoon. Yrityksen asiakaskunta on laaja, on niin kotimaisia kuin ulkomaisia asiakkaita, sekä vakioasiakkaita, että päivittäisiä satunnaisia asiakkaita. Yritys hoitaa kotimaista kauppaa sekä sisä- ja ulkokauppaa. Yritys hoitaa kaikkia tullimenttelyjä. Työnkuvaan kuuluu myös sisäkaupan Intrastat-tilastoinnit.

Yrityksen käytössä on oma ohjelmisto E-trans, jossa suurin osa tullin ilmoittamisista tapahtuu. Kuitenkin AREX sekä EMCS hoidetaan suoraan tullin Internet-sivujen kautta. Osastopäällikön mielestä systeemi on toimiva, mutta hyvin vanhanaikainen. Kirjanpito ei myöskään sisälly, ohjelmistoon, jonka vuoksi tiedon siirto eri ohjelmien välillä on hankalaa. Yrityksellä on tällä hetkellä menossa ERP-projekti, jonka myötä kaikki yrityksen käytössä olevat ohjelmistot uusitaan. Tarkoituksena olisi saada järjestelmä, jonka avulla tiedonsiirto helpottuu sekä jossa kaikki tullimenettelyt voidaan hoitaa, ilman tullin omia Internet-sivuja.

5.1.4 Yritys V

Yritys V:stä kyselyyn vastasi logistiikkapalveluiden palvelujohtaja. Yrityksen henkilöstö määrä on 55, josta 16 on huolitsijaa ja liikenteenhoitajaa. Muuta henkilöstöä yrityksessä on varastotyöntekijät, myyjät, hallintopalvelut, ylin johto, IT sekä sisäisen myynnin osasto. Pääsääntöisesti yritys hoitaa kotimaisia ja ulkomaisia asiakkuuksia vuosisopimuksella, mutta joitain kertaluontoisia asiakkaita on. Yritys hoitaa niin kotimaan liikennettä, sisäkauppaa sekä ulko-kauppaa. Yritys hoitaa sisäkaupan Intrastat-tilastointia. Yrityksen tullimenettelyihin kuuluu vienti, jälleenvienti, väliaikainen vienti, tuonti, väliaikainen tuonti, sisäinen ja ulkoinen jalostus sekä passitukset (T1, T2 sekä TIR).

Yrityksen käytössä on juuri heille räätälöity toiminnanohjausjärjestelmä, jossa kaikki tulli-ilmoittaminen tapahtuu. Taloushallinto- sekä kirjanpito-ohjelmat on integroitu järjestelmään, jolloin tieto välittyy helposti ohjelmien välillä. Yrityksellä on ennen suorasanoma-asiakkuutta ollut sanomaoperaattori, tällöin tiedon kulku huomattavasti hitaampaa. Yrityksellä on aikeena saada uusi toiminnanohjausjärjestelmä, jonka myötä jotkin toiminnot automatisoituvat sekä mahdollisuus robotiikkaan.

5.1.5 Yritys W

Kyselylomakkeeseen vastasi yrityksen tulli- ja viranomaisasioiden asiantuntija. Yrityksessä työskentelee 46 henkilöä, joista 36 on huolitsijoita. Muu henkilöstö jakautuu päälliköihin, ylimpään johtoon sekä asiantuntijoihin. Yrityksen asiakkaat ovat pääsääntöisesti pitempiaikaisia vuosisopimusasiakkaita, mutta yritys hoitaa myös satunnaisia keikkoja. Asiakkaista yli puolet on kotimaisia, mutta yrityksellä on myös ulkomaisia asiakkaita. Pääsääntöisesti yritys hoitaa ulko-kauppaa, mutta myös jonkun verran sisäkauppaa ja kotimaan liikennettä. Tullimenettelyistä yritys hoitaa vientiä, tuontia, T1-passituksia, TIR-passitukset, AREX:ia, väliaikaista varastointia sekä tullivarastointia. Yritys hoitaa myös sisäkaupassa tuonnin intrastat-tilastointia.

Yrityksen käytössä on oma huolintaohjelmisto. Ohjelmistossa on omat ikkunat vientiin, tuontiin sekä passituksiin. AREX ja intrastat-tilastointi suoritetaan tullin Internet-sivuilla. Yrityksen ohjelmistossa on oma linkkinsä, josta pääsee yri-

tyksen kirjanpitoon ja laskutukseen. Yritys kuitenkin ei ole tullin suorasano- ma-asiakas vaan edisanomailmoittajia. Luvat kulkeutuvat sanomaoperaattorin kautta, joka valvoo sanomaliikennettä. Huolinta-ohjelmistoa on vaihdettu noin viisi vuotta sitten, vanhan ohjelman vanhanaikaisuuden vuoksi. Joitakin muutoksia tulevaisuudessa saattaa yrityksessä tapahtua, mutta siihen ei kuulu uuden ohjelmiston hankkimista.

5.2 Tutkimustulosten analysointi

Yritykset hoitivat monipuolisesti eri tullimenettelyjä. Kaikki tutkimukseen osallistuneet yritykset hoitivat sekä vientiä että tuontia. Myös kaikki yritykset tekivät joitakin passituksia. Yritys X hoitaa kuitenkin passituksista vain TIR-carnet dokumentteja, muut passitus lajit eivät kuulu yrityksen toimenkuvaan. Yritys Y hoiti vientiä, jälleen vientiä, tuontia, T1-passituksia sekä IMA:ta. Kolmanneksi eniten tullimenettelyjä hoitaa yritys W, heidän menettelyihinsä kuuluu vienti, tuonti, T1-passitukset, TIR-passitukset, ARES, väliaikainen varastointi sekä tullivarastointi. Toiseksi eniten tullimenettelyjä hoiti kuitenkin yritys V, heidän tullimenettelyjään ovat vienti, jälleenvienti, väliaikainen vienti, tuonti, väliaikainen tuonti, kaikki passitukset, sisäinen jalostus sekä ulkoinen jalostus. Eniten tullimenettelyjä hoitaa yritys Z. Yrityksen henkilöstö määrä näyttäisi vaikuttavan yrityksessä tehtäviin tullimenettelyiden määrään, sillä Yrityksessä Z on noin 190 henkilöä töissä ja he hoitavat kaikki tullimenettelyjä, kun taas Yritys X ja Y:ssä on vähiten henkilöstöä ja he hoitavat myös vähiten tullimenettelyistä.

Tutkimustuloksissa tuli esille kaksi eri tapaa hoitaa tullin ilmoittaminen: tullin Internet-sivut sekä ohjelmisto/järjestelmä. Yritykset käyttivät joko toista tai molempia ilmoitusten teossa. Jokaisella yrityksellä oli kuitenkin joku ohjelmisto käytössä. Yritykset kertoivat omia mielipiteitään ilmoittamistapojen toimivuudesta ja käytöstä. Taulukossa 2 on tullin Internet-sivut sekä ohjelmistot esitelty jokaisen yrityksen kannalta. Taulukossa kerrotaan mitä ilmoitustapoja yritykset käyttivät sekä heidän mielipiteitään niistä.

Taulukko 2. Tullin sivujen ja ohjelmistojen yhteenveto

Yritys	Tullin Internet-sivut	Ohjelmistot
Yritys X <ul style="list-style-type: none"> • 6 henki- 	<ul style="list-style-type: none"> • Käyttävät tullin Internet-sivuja tuontiin 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaksi erillistä ohjelmistoa: Trans Elex, ja Trans IT • Ohjelmistot toimivat moitteetto-

lää	<ul style="list-style-type: none"> • Ovat tyytyväisiä Internet-sivuihin • Ei mainittavia ongelmia 	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedon siirto ohjelmistosta toiseen manuaalisesti
Yritys Y <ul style="list-style-type: none"> • 6 henkilöä 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoitavat tuonnin, viennin sekä jälleenviennin tullin Internet-sivuilla • Tyytymättömiä Internet-sivuihin • Ilmoitusten hyväksyntä hidasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Passitukset, IMA sekä kirjanpito omissa ohjelmissa • Tyytyväisiä ohjelmistoihinsa • Tiedonsiirto ohjelmien välillä manuaalista
Yritys Z <ul style="list-style-type: none"> • n. 190 henkilöä 	<ul style="list-style-type: none"> • AREX ja EMCS tullin sivuilla • Vanhanaikainen 	<ul style="list-style-type: none"> • Käyttävät E-trans ohjelmistoa, jossa suurin osa tullauksista tapahtuu • Kirjanpito ei sisälly ohjelmistoon • Tiedon siirto manuaalista kirjanpidon ja ohjelmiston välillä, hankala
Yritys V <ul style="list-style-type: none"> • 55 henkilöä 	<ul style="list-style-type: none"> • Eivät käytä tullin sivuja lainkaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Toiminnanohjausjärjestelmä, johon on integroitu esimerkiksi kirjanpito-ohjelmisto • Toimiva, täydellinen audit trail • Vanhanaikainen
Yritys W <ul style="list-style-type: none"> • 46 henkilöä 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoitavat tullin sivuilla AREX:ia sekä intrastat-tilastointia 	<ul style="list-style-type: none"> • Oma huolintaohjelmisto • Kirjanpitoon linkki ohjelmistosta • Kirjanpito automaattista • Eivät ole suorasanomaasiakkaita

Kuten taulukosta voidaan nähdä, neljä viidestä yrityksestä teki joitain ilmoituksia tullin sivuilla. Näistä neljästä yrityksestä kaksi (yritys X ja yritys W) olivat tyytyväisiä tullin sivuihin. Yritys X suoritti tuonti-ilmoittamisen tullinsivuilla ja yritys W AREX:n ja intrastat-tilastoinnin. Yritys Z:n mielestä tullin sivut olivat vanhanaikaiset. Yritys Y:llä oli vahvin mielipide tullin sivuista. He kertoivat, että tullin ilmoituksiin vastaaminen saattoi kestää tunnin, kun taas ohjelmistossa vastaus tuli saman tien. Katso-tunnisteen alla sivut eivät aina tallentaneet luonnoksia, joten esimerkiksi asiakastiedot piti kirjoittaa aina manuaalisesti uudestaan. Myös ongelmien sattuessa asiakaspalvelu oli heidän mielestään hidasta ja huonoa, eivätkä asiakaspalvelijat aina osanneet auttaa sattuneessa ongelmassa. Tullin sivut ovat heidän mielestään myös erittäin sekavat ja tiedon hankinta on hankalaa. Toisaalta yritys Y teki eniten ilmoituksia tullin sivuilla. Henkilöstö määrällä ei suoraa yhteyttä ole siihen tekevätkö yritykset ilmoituksia tullin sivuilla.

Jokaisella yrityksellä on siis käytössään jonkinlainen ohjelmisto. Yritys V on ainoa, joka tekee kaikki ilmoittamisensa ohjelmistossa. Heillä käytössä on toiminnanohjausjärjestelmä, johon on integroitu esimerkiksi kirjanpito. Heillä on tarkoituksena päivittää järjestelmä, jolloin tulisi mahdollisuus robotiikkaan. Yrityksellä W on käytössä oma huolintaohjelmisto, jossa melkein kaikki ilmoittaminen tapahtuu. Ohjelmistossa on linkki yrityksen kirjanpitoon, joka päivittyy automaattisesti 24 tunnin välein. Nämä kaksi yritystä V ja W ovat ainoat, joilla kirjanpito on automaattista ohjelmien välillä. Yritys Z:lla on käytössään E-trans ohjelmisto, jossa suurin osa heidän ilmoittamisistaan tapahtuu, ohjelmistoon ei sisälly kirjanpitoa, joten tiedon siirto ohjelmien välillä toimii manuaalisesti. Yritys Z:lla on meneillään ERP-projekti, jonka myötä ohjelmistot uusiutuvat jonka seurauksena tiedonsiirrosta tulisi automaattista.

Yritys Y:llä on käytössä kolme eri ohjelmistoa: passitukselle, IMA:lle sekä kirjanpidolle omansa. Tiedonsiirto ohjelmien välillä kulkee manuaalisesti, mutta se ei yritykselle ole ongelma. Tarkoituksena heillä on uusia ohjelmat siten, että kaikki toiminnot paitsi kirjanpito tulisivat saman ohjelman alle. Tämän seurauksena yrityksen ei tarvitsisi enää käyttää tullin sivuja ja kaikki sanomailmoittaminen löytyisi yhdestä ohjelmasta. Yritys X:llä on käytössään sen sijaan käytössä kaksi eri ohjelmaa Trans IT sekä Trans ELEX. Toisessa ohjelmistossa he hoitavat vienti-ilmoituksien teon ja toisessa kirjanpidon sekä muut tarpeelliset toiminnot. Tiedot siirtyvät manuaalisesti ohjelmien välillä. He ovat tyytyväisiä tapaansa hoitaa ilmoittamista, eikä heillä ole aikeita uusia mitään.

Yrityksistä W on ainoa, joka ei ole tullin suorasanoma-asiakas. Heillä on käytössä sanomien välitykseen sanomaoperaattori, joka heillä toimii hyvin. Yritys X:llä on ollut aikaisemmin myös sanomaoperaattori sanomien välitykseen, mutta he eivät olleet tyytyväisiä operaattoriin. Heillä tuli paljon ongelmia sanomien välityksessä, eikä yhteistyö operaattorin kanssa ollut toimiva. Muut yrityksistä eivät käytä tai ole käyttäneet sanomaoperaattoria.

Jokainen yrityksistä hoitaa kotimaan liikennettä, sisäkauppaa sekä ulkokauppaa. Myös jokainen tutkimukseen osallistunut yritys hoitaa pääsääntöisesti vakioasiakkaitaan, mutta vain yksi heistä (yritys Y) ei hoida satunnaisia kertaluontoisia asiakkaita. Yritykset X ja Y, joissa työskentelee alle 10 henkilöä, eivät hoida Intrastat-tilastointia, sen sijaan henkilöstö määrältään suuremmat

yrietykset Z, V ja W hoitavat Intrastat-tilastointia. Henkilöstön määrä näyttäisi vaikuttavan myös intrastat-tilastoinnin tekoön.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää vastaus kahdelle tutkimuskysymykselle, jotka olivat:

- Mitä tullimenettelyjä (vientii, tuonti, passitus) huolintayrityksissä tehdään?
- Millä eri tavoilla yritykset suorittavat päivittäisiä tullaustoimintojaan?

Opinnäytetyö saavutti tavoitteensa. Vastaukset löytyivät työn alussa esitettyihin. Opinnäytetyössä löydettiin selkeästi vastaus siihen, minkälaisia tullimenettelyjä yrityksissä tehdään. Yritysten tullimenettelyt avattiin ensin yritys kohtaisesti, jonka jälkeen niistä on vielä katsaus yhteisesti. Kaikki yritykset eivät hoitaneet kaikkia tullimenettelyitä, vaan niiden vaihtelevuus linkittyi yritysten henkilöstö määrään. Yritykset joissa oli vähemmän henkilöstöä, suorittavat myös vähemmän tullimenettelyjä. Mitä vähemmän henkilöstöä yrityksessä on, sitä vähemmän yrityksellä on kapasiteettia suorittaa tullimenettelyitä. Myös intrastat-tilastoinnin teko heijastui suoraan henkilöstön määrästä.

Tullimenettelyiden vaihtelevuus voi johtua myös yrityksen luonteesta. Jotkin yritykset ovat esimerkiksi erikoistuneet vientiin sekä tuontiin ja hoitavat niitä mahdollisimman monipuolisesti ja laajasti ympäri maailmaa. Huolintayritysten asiakkaat voivat vaikuttaa myös suuresti tehtäviin tullimenettelyihin. Jos asiakasyritykset ovat esimerkiksi vain kotimaisia yrityksiä, jotka tuovat tavaraa kolmansista maista, ei juurikaan monia tullimenettelyitä tarvita.

Toisena tutkimusaiheena oli selvittää, miten nämä huolintayritykset sitten hoitavat tullimenettelyjään. Tutkimustulokset vastasivat toiseen tutkimuskysymyksen hyvin ja niistä saatiin selville tapoja joilla tullauksia hoidetaan. Yrityksillä oli käytössä niin tullin Internet-sivut kuin ohjelmistoja. Vaikka huolintayritysten otanta oli hyvin kapea, tutkimustuloksissa hämmästytti se, että vain yhdellä yrityksellä on käytössä toiminnanohjausjärjestelmä, johon on integroitu niin tullin suorasanoa-asiakkuus kuin kirjanpito. Muut yritykset kuitenkin pitivät sitä ehdottomana miinuksena sitä, että tiedot ohjelmien välillä täytyi siirtää

manuaalisesti. Tosin tällaiseen toiminnanohjausjärjestelmään vaaditaan kuitenkin suuria investointeja, eivätkä kaikki yritykset tarvitse sellaista.

Tutkimustuloksista voi huomata, että tullinsivut eivät välttämättä ole käytännöllinen tapa hoitaa tullilmoituksia, jos ilmoitusten määrä on suurta sekä jos sivuilla hoidetaan enemmän eri ilmoitusten tekoa. Esimerkiksi tutkimuksen yritys Y hoitaa tullin sivuilla kaikki yrityksen tuonti-, vienti- sekä jälleenvienti-ilmoitukset, eivätkä he ole tyytyväisiä Internet-sivuihin. Vastaussanomien tulevat hitaasti takaisin, luonnokset eivät aina tallennu Katso-tunnisteen alle sekä tietojen etsiminen sivuilla on erittäin hankalaa. Yritys X sen sijaan on erittäin tyytyväinen tullinsivuihin. He hoitavatkin tullin sivuilla vain tuonti-ilmoituksensa, jonka määrä on yrityksen tullauksessa vähäistä. Tästä voi päätellä, että tullin sivut ovat hyvä, helppo ja halpa tapa hoitaa tullilmoitusten tekoa sellaisille tullimenettelyille, joita yrityksessä ei hoideta suuri määriä verrattuna muihin yrityksen tullimenettelyihin. Tietysti kohdatut ongelmat tullin Internet-sivuilla voivat olla yrityskohtaisia.

Jokainen tutkimukseen osallistunut yritys käyttää päivittäin jonkinlaista ohjelmistoa tullitoiminnassaan. Näin ollen ohjelmiston käyttö huolinta-alalla tuntuu olevan välttämätön investointi. Se mitä ohjelmistoon sisältyy, riippuu yrityksestä ja sen tullimenettelyistä. Jotkut yritykset kokevat vain osan tullimenettelyjen ilmoittamisen sisällyttämisen ohjelmistoon, kun taas toiselle yritykselle parempi vaihtoehto on, että sieltä löytyvät kaikki toiminnot. Ohjelmisto on kuitenkin sellainen investointi, jonka tulisi olla juuri sellainen, kuin yritys käyttöönsä tarvitsee. Tutkimuksessa esille tulleet ohjelmistot eivät olleet minkään yrityksen kesken samat.

Viidestä yrityksestä kolmessa on tulossa muutoksia ohjelmistoonsa. Nämä kolme yritystä ovat Y, Z ja V. Kahdessa näistä (Y ja Z) on tarkoituksena saada kaikki toiminnot sisällytettyä ohjelmistoon, jotta tullin Internet-sivuja ei tarvitse käyttää lainkaan. Yritys V:n tarkoituksena sen sijaan on automatisoida toimintoja ja mahdollistaa robotiikkaa. Ohjelmistojen päivittäminen kertoo jatkuvasta kehitymisestä. Yritykset haluavat parantaa ja helpottaa päivittäistä toimintaansa. Tullausten teon muutoksien myötä, myös yritysten tulee mukautua ja päivittää järjestelmiään. Suuri syy ohjelmistojen päivittämiseen ja toimintojen

siirtämiseen saman ohjelman alle on se, että yrityksen myynti kasvaa ja eri tullimenettelyjä hoidetaan yhä enemmän.

Tutkimus on yritysten osalta luotettava. Tutkimuksen osallistui suomalaisia huolinta-alan yrityksiä, jotka toimivat kansainvälisillä markkinoilla. Tutkimukseen vastaukset antoivat yritysten huolinnan asiantuntijat, joten vastaukset olivat itsessään luotettavia. Tutkimustulokset olisivat voineet olla vielä luotettavammat, jos tutkimuksen yritys otanta olisi ollut suurempi. Mitä enemmän huolinta-alan yrityksiä tutkimukseen olisi saatu mukaan, sitä monipuolisemmat vastaukset olisivat olleet. Kattavammat tulokset olisi saatu myös, jos tutkimukseen olisi osallistunut yrityksiä myös muualtakin kuin Satakunnan ja Kymenlaakson alueilta.

7 POHDINTAA

Tutkimuksessa haastattelut antoivat ehdottomasti enemmän irti kuin kyselylomakkeet. Haastattelussa oli helppoa esittää jatkokysymyksiä, joita ei kyselylomakkeessa ollut. Haastattelua oli helppo suunnata oikeaan suuntaan ja saada juuri oikeat, tarvittavat vastaukset. Kyselomake antoi vastauksen vain siinä esitettyihin kysymyksiin ja joskus vastaukset jäivät hieman niukoiksi. Opinnäytetyön aiheesta löytyi niukasti kirjallista aineistoa.

Olisi ollut suotavaa, että opinnäytetyön tutkimusosuuteen olisi osallistunut useampi yritys. Vaikka yritysten saantiin oli varattu reilusti yli kuukausi aikaa, oli tämä ehdottomasti liian lyhyt aika. Yrityksiin olisi kannattanut ottaa yhteyttä jo työn alussa. Silloin yrityksiä olisi mahdollisesti osallistunut enemmän mukaan, kun aikaa olisi ollut enemmän. Moneen yritykseen otettiin yhteyttä, mutta vain pieni osa niistä osallistui työhön. Yhteyttä olisi kannattanut ottaa enemmän ja monipuolisemmin esimerkiksi puhelinyhteydellä tai paikan päällä käymällä.

Opinnäytetyö toi esille eri yritysten mielipiteitä Suomen tullista. Vaikka mielipiteitä olikin suhteessa erittäin vähän verrattuna olemassa olevien huolinta-alan yritysten määrään, voisi tullin silti ottaa yritysten mielipiteitä huomioon. Esimerkiksi asiakaspalvelusta annettua palautetta tullin voisi käyttää apunaan, jotta he

voisivat kehittää asiakaspalvelua paremmaksi. Myös tullin sivuilla tiedon etsintää voitaisiin helpottaa.

Työstä on apua myös alan yrityksille. Esimerkiksi alkava huolinta-alan yritys voi tarkastella työstä eri tullimenettelyitä, vertailla omia lähtökohtia ja ilmoituskäsien hoito tapoja työn yrityksiin, jonka avulla he voivat valita itselle sopivan toimintatavan. Työstä voi olla apua päätöksen tekoon: investoidaanko omaan ohjelmaan vai riittävätkö tullin Internet-sivut ainakin alkuun. Teoria osuudesta saa kattavan tietopaketin huolinnasta sekä tullaustoiminnasta.

Koska täysin samanlaista tutkimusta aiheesta ei ole tehty, tuo se uudenlaista tietoa esille huolinta-alan yritysten tullaustoiminnasta. Vaikka tutkimukseen osallistui vain viisi yritystä, hämmästyttävää tuloksissa oli integroitujen toiminnanohjausjärjestelmien määrä. Vain yhdellä yrityksellä oli käytössä toiminnanohjausjärjestelmä, jossa oli täydellinen tiedonkulku. Voitaisiko toiminnanohjausjärjestelmiin tulevaisuudessa panostaa enemmän?

Työstä voisi tehdä erilaisia jatkotutkimuksia. Aloitteleva huolintayritys voisi antaa opiskelijalle toimeksiantona etsiä yrityksen tarpeisiin juuri oikea ohjelmisto. Työssä vertailtaisiin eri ohjelmistoja sekä tullin sivuja. Myös tullimenettelyistä voitaisiin tehdä jatkotutkimuksia esimerkiksi mitkä ovat käytetyimmät tullimenettelyt Suomessa. Työstä voisi tehdä myös määrällisen tutkimuksen, jossa tutkimusosuuden yritysten osanta olisi mahdollisimman suuri.

Opinnäytetyön ansiosta pääsin tutustumaan huolinta-alan yrityksiin ja niiden käytännön toimintaan. Opin huolinta-alan työelämän valmiuksia, kuten tietotaitoa, ohjelmistojen käyttöä sekä tullin Internet-sivujen käyttöä. Opinnäytetyö lisäsi kiinnostustani alaa kohtaan näyttämällä sen monipuolisuuden. Tämän työn ansiosta minulla on paremmat valmiudet selviytyä alan työelämässä.

LÄHTEET

Asiakastiedote. 2016. Tulli. Päivitetty 21.3.2016. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://tulli.fi/artikkeli/-/asset_publisher/muutokset-tullivarastoinnissa-1-5-2016 [viitattu 13.11.2017].

Baluch I. s.a. The changing role of the freight forwarder. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.wbe.net/members/pdf/Part4BChangingRoleofFreightForwarder.pdf> [viitattu 28.11.2017].

Brexitistä kymmenien miljoonien lisäkulut suomalaisille yrityksille. 2017. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://tulli.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tulli-brexitista-kymmenien-miljoonien-lisakulut-suomalaisille-yrityksille [viitattu 14.11.2017].

CN-nimikkeistö s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/tilastot/cn-nimikkeisto> [viitattu 1.11.2017].

Fiata. s.a. Freight forwarding and logistics services. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://fiata.com/media/publications/description-of-services.html> [viitattu 1.11.2017].

Gov. 2012. Import control system. WWW-dokumentti. Päivitetty 24.8.2015. Saatavissa: <https://www.gov.uk/guidance/import-control-system> [viitattu 14.11.2017].

Karhunen J. & Hokkanen S. 2007. Kansainväliset tavarakuljetukset. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Keskuskaupakamari. s.a. Alkuperätodistus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kauppakamari.fi/kansainvaliset-asiat/asiakirjat/ulkomaankaupan-asiakirjat-2/alkuperatodistus/> [viitattu 13.11.2017].

Melin K. 2011. Ulkomaankaupan menettelyt vienti ja tuonti. AMK-kustannus Oy.

Nimikkeistöt ja luokitukset s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/tilastot/nimikkeistot-ja-luokitukset> [viitattu 1.11.2017].

Passitus s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/kuljetus-ja-varastointi/passitus> [viitattu 9.9.2017].

Postnord. s.a. Tullaustietoa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.postnord.fi/laheta/lahettamisen-tyokalut-ja-ohjeet/tullaustietoa> [viitattu 13.11.2017].

Rau R. 2013. What is customs clearance?. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.universalcargo.com/what-is-customs-clearance/ [viitattu 2.11.2017].

Rau R. 2014. What does a freight forwarder do and do you need one?. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.universalcargo.com/what-does-a-freight-forwarder-do-do-you-need-one/ [viitattu 2.11.2017].

Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html> [viitattu 28.11.2017].

Sanomapohjainen asiointi tullissa. 2016. Tulli. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.10.2016. Saatavissa: http://tulli.fi/documents/2912305/3589990/sanomapohjainen_asiointi_asiakkaaksi_hakeutuminen.pdf/267ac7ad-93a2-47c5-b674-8ee24a647c5c [viitattu 13.11.2017].

Sisäinen jalostus s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/sisainen-jalostus> [viitattu 13.11.2017].

Suomalais-Venäläinen kauppakamari. 2010 Tullaus- ja sertifiointiopas 2010. SVKK ry.

Suomen huolintaliikkeiden liitto ry. 2005. Huolinta-alan käsikirja. Suomen Spedservice Oy.

Tariffikiintiöt s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/tariffikiintiot> [viitattu 15.9.2017].

Tavaran tuontinimike s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/tavaran-tullinimike> [viitattu 9.9.2017].

Tullausohjelmistoja sanoma-asiointiin tarjoavat ohjelmistotalot s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/sahkoiset-palvelut/palvelut/samoa-asiointi/sanomapalveluja-tarjoavat-yritykset> [viitattu 17.10.2017].

Tullausohjelmistotaulukko. 2014. Tiece. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tiece.fi/display/uutiset/2014/04/22/Tullausohjelmistotaulukko?src=search> [viitattu 17.10.2017].

Tulli kantoi valtiolle 10,8 miljardia euroa veroja vuonna 2016. 2017. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://tulli.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tulli-kantoi-valtiolle-10-8-miljardia-euroa-veroja-vuonna-2016 [viitattu 14.11.2017].

Tullialan lyhenteitä s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/tietoa-tullista/tullin-toiminta/tullialan-lyhenteita> [viitattu 6.9.2017].

Tullimenettelyt Tuonti-ilmoituspalvelussa s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/sahkoiset-palvelut/palvelut/tuonti-ilmoituspalvelut/tullimenettelyt-tuonti-ilmoituspalvelussa> [viitattu 2.11.2017].

Tullinimike s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tullinimike.fi/> [viitattu 1.1.2017].

Tuonti s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/miten-annan-tuonnin-tulli-ilmoituksen-> [viitattu 9.9.2017].

Turvatietoilmoituspalvelu (AREX)-etusivu s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://asiointi.tulli.fi/arex_anon/frontpage.html?locale=fi [viitattu 9.9.2017].

Ulkoinen jalostus s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/yritysasiakkaat/tuonti/ulkoinen-jalostus> [viitattu 13.11.2017].

Valitse sopiva asiointitapa s.a. Tulli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://tulli.fi/sahkoiset-palvelut/palvelut/valitse-sopiva-asiointitapa> [viitattu 17.10.2017].

WCO goals s.a. WCO. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/goals.aspx [viitattu 2.11.2017].

Tutkimuksen kyselylomake

- Yrityksen henkilöstön määrä?
- Vastaajan työtehtävät?
- Henkilöstön työtehtävä? Miten työtehtävät jakautuvat henkilöstön kesken?
- Ovatko asiakasyritykset pääsääntöisesti vakioasiakkaita vai suorittaako yritys myös satunnaisia "keikkoja"?
- Ovatko asiakkaat kotimaisia, ulkomaisia vai molempia?
- Hoitaako yritys kotimaan liikennettä, sisäkauppaa, ulkokauppaa vai kaikkia?
- Millaisia tullimenettelyjä yrityksessä hoidetaan? (vientä, tuonti, passitukset (mitä passituksia) muut?)
- Hoitaako yritys intrastat-tilastointia?
- Miten yrityksessä hoidetaan tullaukset? Käyttääkö yritys jotakin ohjelmistoa, tullin Internet-sivuja vai jotakin muuta?
- Tapahtuvatko yrityksen hoitamat tullimenettelyt kaikki samassa vaihtoehdossa kuten esimerkiksi ohjelmistossa?
- Kuinka sujuvaa tullaukset ja tilastoinnit ovat yrityksen käyttämässä vaihtoehdossa? Esiintyykö jotakin kulmakiviä?
- Jos yritys käyttää jotakin ohjelmistoa, hoidetaanko yrityksen kirjanpito samassa ohjelmistossa vai onko siihen eri ohjelma?

Liite 1/2

- Jos kirjanpitoon käytetään eri ohjelmaa, kuinka helposti tietoja on mahdollista siirtää ohjelmien välillä?
- Onko tullaukset hoidettu aina samalla tavalla yrityksessä vai onko esimerkiksi ohjelmistoa vaihdettu tai tullin sivuilla suoritetusta ilmoittamisesta siirrytty tullin suorasanoa asiointiin? Mitkä ovat vaihdokseen johtaneet syyt? Millaisia muutoksia vaihdossa esiintyi?
- Onko yritys käyttänyt joskus sanomaoperaattoria?
- Onko yrityksellä suunnitteilla jonkinlaisia muutoksia, jos on millaisia?